

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kuka kaiken hallinnon maksaa ja paljonko se saa maksaa?

Budjettipäällikkö
Hannu Mäkinen

24.11.2011

- Hallitusohjelma budjettiesityksen ja kehyspäätöksen pohjana
- Talouskehitys heikentynyt
- Kehyspäätökseen mennessä arvioidaan onko hallitusohjelman velka- ja tasapainotavoite toteutumassa ja tarvitaanko lisätoimia

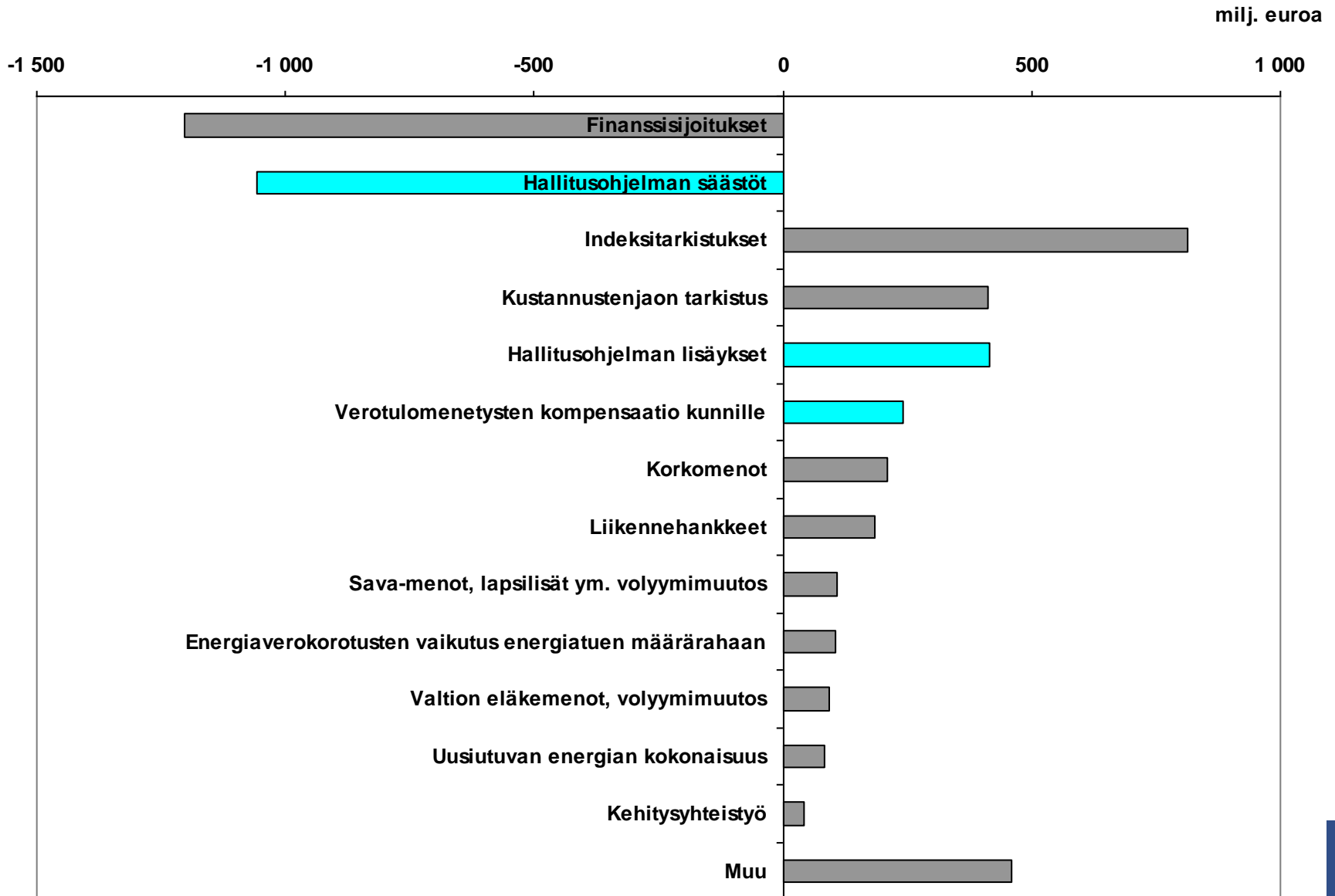
Hallitusohjelman toimenpiteet

- Hallitusohjelmassa tasapainotustoimenpiteiden (liitteet 1 ja 2) vaikutukseksi on arvioitu 2,5 mrd. euroa
 - Huomioon ei ole otettu hallituksen harmaan talouden torjunnasta tavoittelemia lisäverotuloja eikä ansiotuloverotukseen ansiotason nousun ja inflaation seurauksena tehtäviä tarkistuksia
 - huomioon on otettu 200 milj. euron vuosittainen lisätalousarviovaraus

Hallitusohjelman tasapainovaikutus budjettitalouteen, keskeiset tekijät (mrd. euroa)

	2012	2013	2014	2015
- kehysmenot (liite 2)	-0,41	-0,77	-1,11	-1,22
- verotulot (liite 1), ei sis. harmaan talouden torjunnan tuloarviota	-0,17	-0,72	-1,28	-1,30
- veromenetysten kompensatio kunnille, netto (liite 1)	0,17	0,16	0,15	0,15
- liitteen 1 päätösten nettomuutos momentille 28.91.41	0,00	-0,02	0,10	0,10
- Metsähallituksen tuloutuksen lisäys (liite 2)	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02
	-0,42	-1,37	-2,16	-2,29

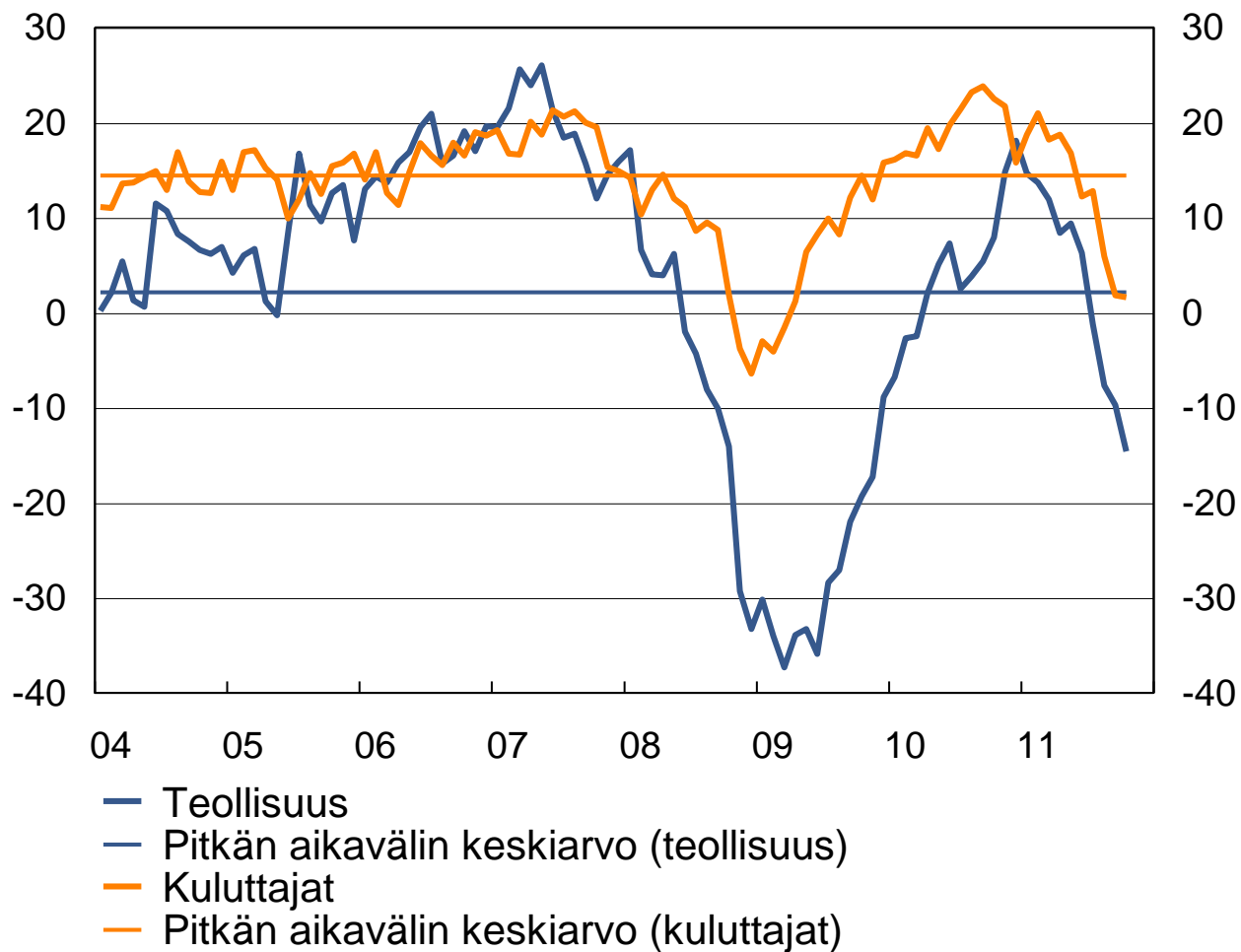
Määrärahat lisääntyvät nettona noin 1 mrd. euroa vuodelle 2011 budjetoituun verrattuna, vaikuttavia tekijöitä ovat:

Teollisuuden ja kuluttajien luottamus

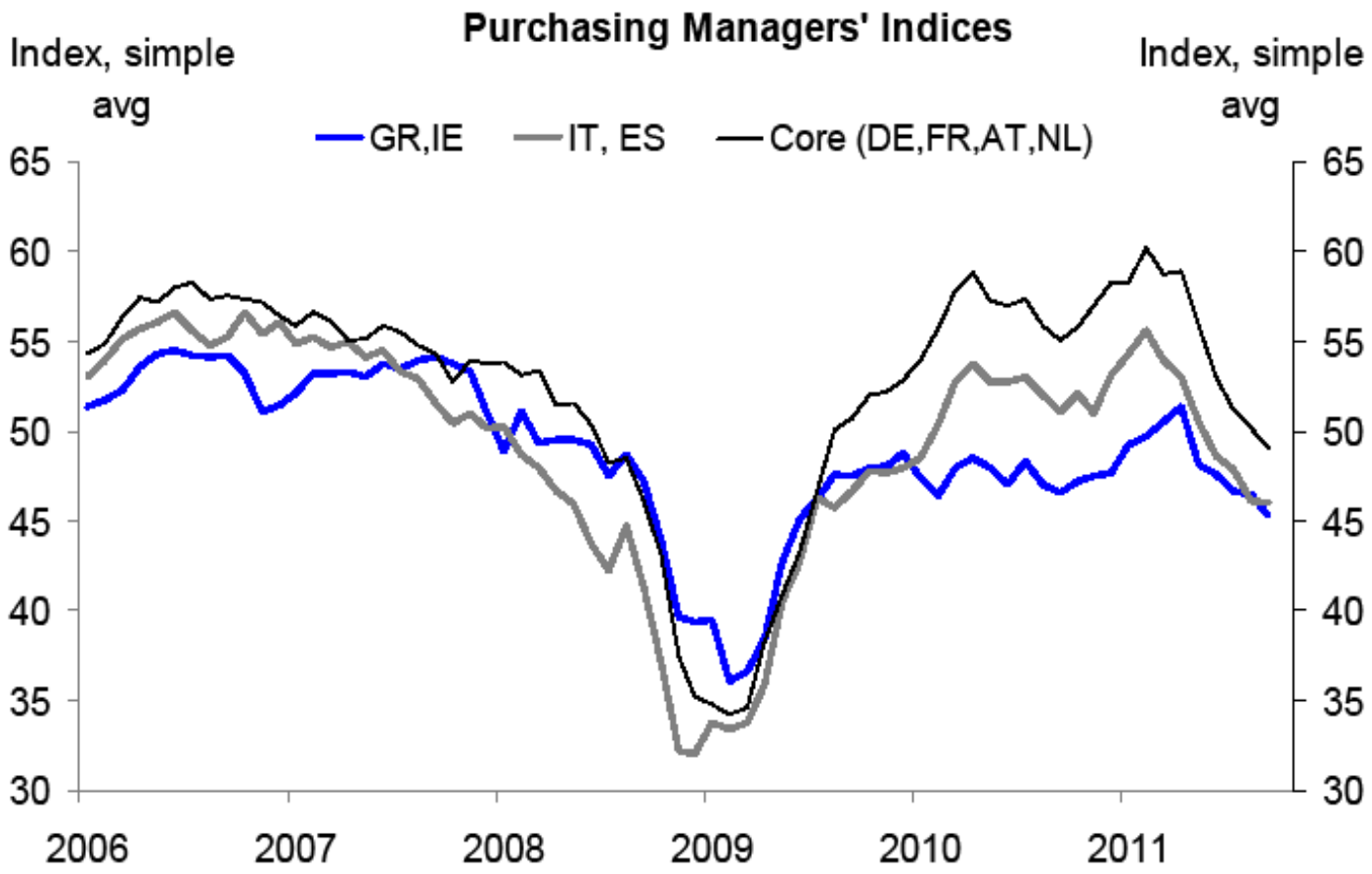
saldo, kausitasoitettu

Lähde: Euroopan komissio
2.11.2011/VMKO/24270.xls

Expect a recession in Europe

Source: Markit, DB Global Markets Research

Deutsche Bank

Torsten Slok, torsten.slok@db.com +1 212 250-2155 November 2011

28

Maailmankaupan kasvu loppumassa ja Suomen vienti kääntynyt jo aiemmin laskuun

2000M1=100

Vuosi	Maailmankauppa, kausitasoitettu	Suomen tavaravienti, neljänneksittäin, kausitasoitettu
2000	95	95
2001	105	105
2002	100	100
2003	105	105
2004	115	115
2005	125	125
2006	135	135
2007	145	145
2008	155	155
2009	130	120
2010	145	130
2011	165	125

— Maailmankauppa, kausitasoitettu — Suomen tavaravienti, neljänneksittäin, kausitasoitettu

Lähde: Tulli, CPB.

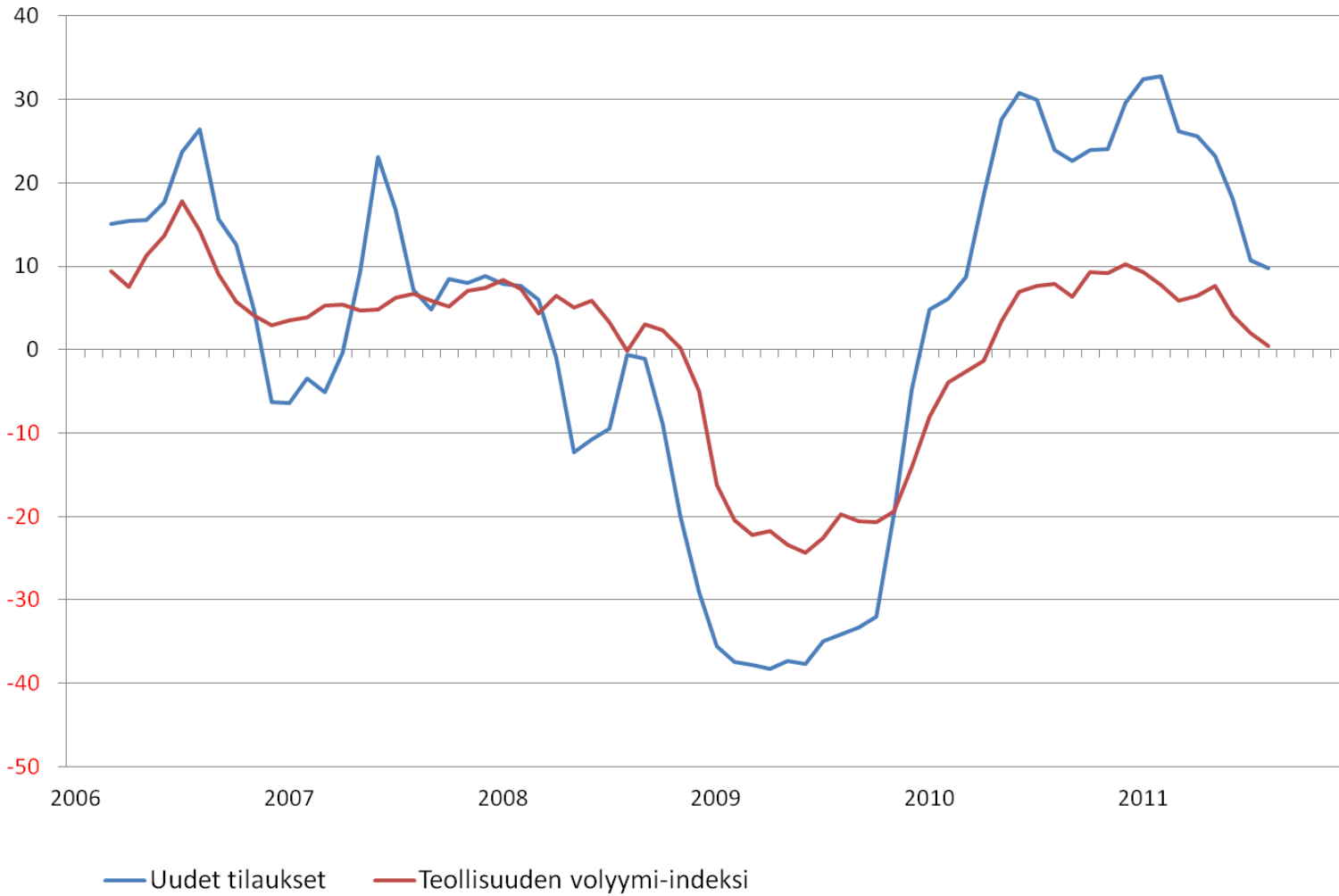
VM/KO/Sariola/23546

Teollisuuden tuotanto kääntymässä laskuun

3 kk-liuk ka %-m. v/v

Tehdasteollisuus

Finanssipolitiikan linja

- Tavoitteena valtiontalouden velan ja kokonaistuotannon suhteen kääntäminen selkeään laskuun vaalikauden loppuun mennessä julkisen talouden kestävyuden turvaamiseksi.
- Hallitus tavoittelee määrätietoisin toimin ja mahdollisimman nopeassa aikataulussa valtiontalouden tasapainoa sekä ennusteita vahvempaa talouskasvua.
- Julkisen talouden kestävyyttä turvataan vaalikauden aikana tehtävillä menojen ja tulojen sopeuttamistoimilla sekä rakenteellisilla toimilla. Valtion menoja ja tuloja sopeutetaan nettomääräisesti 2,5 mrd. euroa vuoteen 2015 mennessä vuositasolla. Sopeutus jakautuu tasan tulo- ja menotoimenpiteiden kesken.

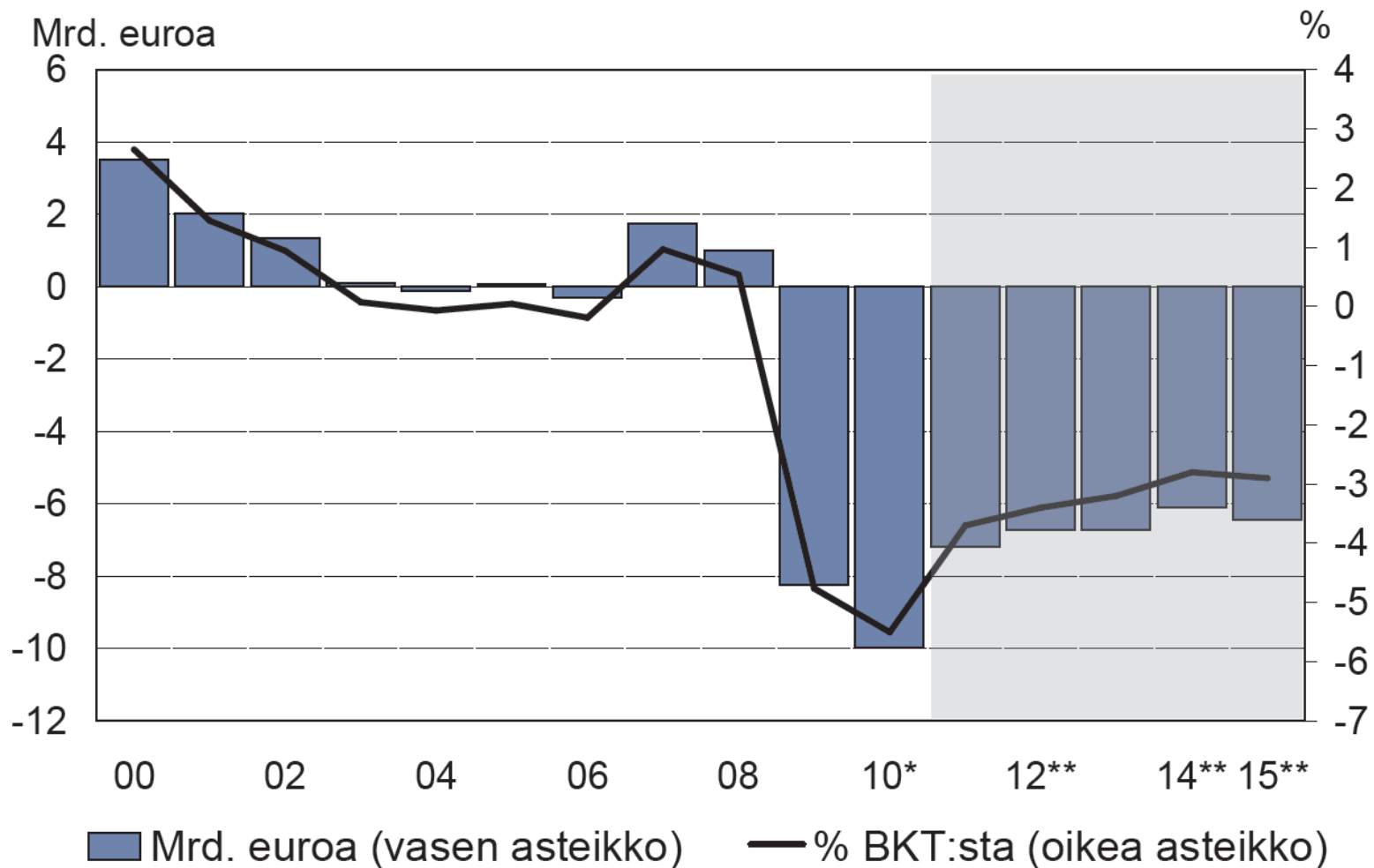

Finanssipolitiikan linja jatkuu

- Hallitus sitoutuu toteuttamaan uusia lisäsopeutustoimia, mikäli valtion velan bruttokansantuoteosuus ei näytä kääntyvän laskuun ja valtion talouden alijäämä näyttää asettuvan yli 1 prosenttiin bruttokansantuotteesta.
- Hallitus seuraa vuosittain em. valtiontalouden tavoitteiden toteutumista ja panee tarvittaessa täytäntöön ehdollisia toimia siten, että niitä toteutetaan prosentuaalisesti yhtä paljon. Näitä ehdollisia toimia ovat valtion menojen ja kuntien valtionapujen lisääjädytys ja sopeutus sekä verojen lisäkorotukset ja verovähennysten karsiminen.

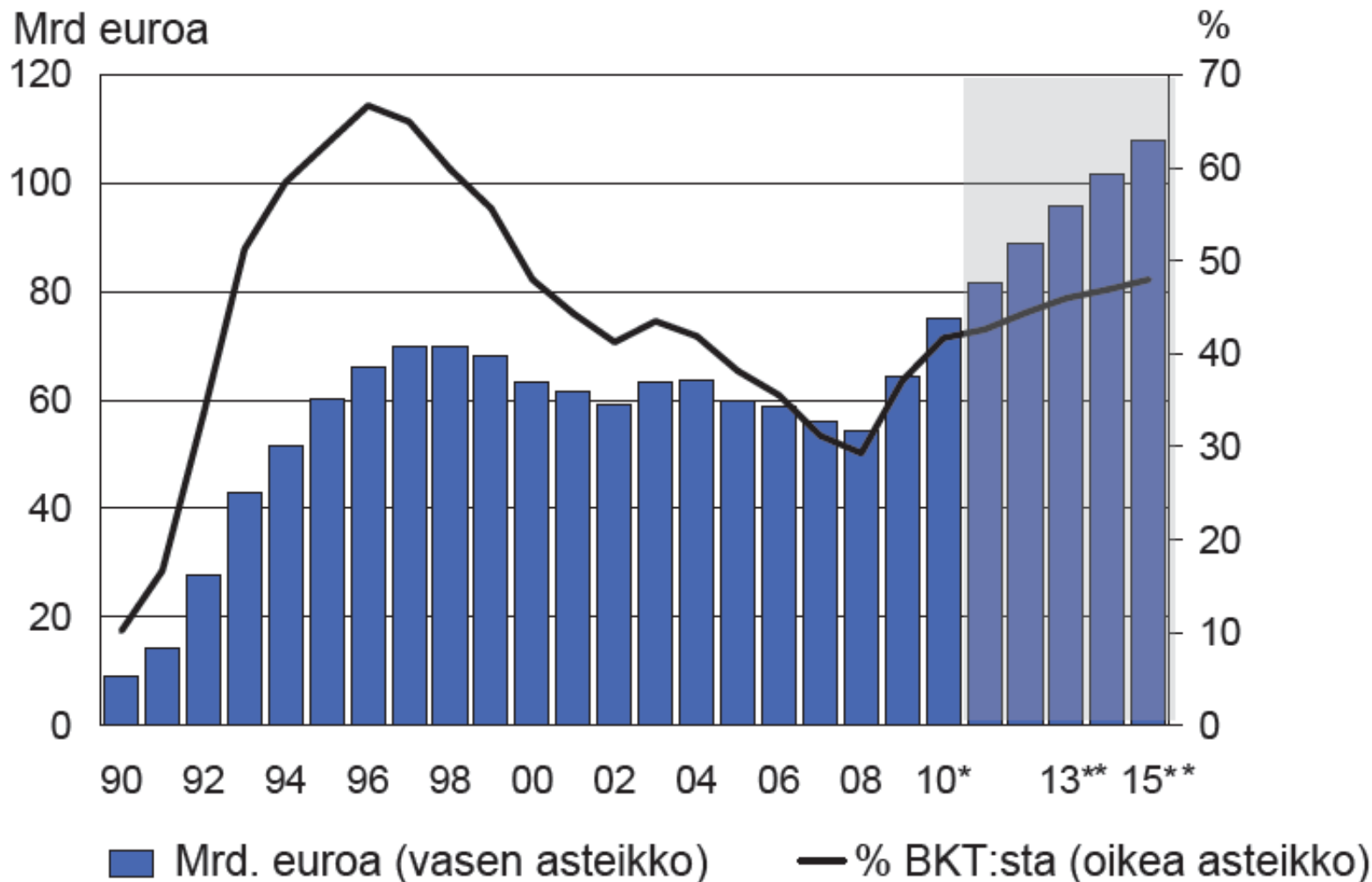
Valtion rahoitusjäämä

Lähde: Tilastokeskus, VM

Valtionvelka

Lähde: Valtiokonttori, VM

Mitä olisi tehtävä?

- Nykyarvioiden pohjalta kysymys olisi vähintään samaa luokkaa olevista uusista toimista kuin hallitusohjelmassa jo päätettiin
- Kasvun tulisi olla kaksinkertaista ennustettuun verrattuna jotta velkaantumistavoite toteutuisi ilman lisätoimia
- Arvioitava myös rakenteellisten toimenpiteiden mahdollisuus; esim. työurien pidentäminen, työvoiman tarjonnan ja työllisyyden lisääminen sekä kuntien palvelutuotannon tehostaminen

Hallinnon hinta

- Suomessa hallintoon käytetään keskimääräisesti rahaa julkisista menoista.
- Osuus näyttäisi kuitenkin Suomessa vähentyneen keskimääräistä hitaammin.
- Hallintoa on syytä trimmata, kun työvoima vähenee voimakkaasti ja julkinen sektori velkaantuu kestävästi.
- Toisaalta on varmistettava hallinnon hyvä laatu olennaisissa asioissa.
- Harkittava mahdollisuuksia vähentää kuntien ja valtion tehtäviä tai keventää niitä.

Henkilöstökehitys ratkaisevaa

- Hallinnon kuluista valtaosa on palkkoja eli henkilöstön määrä dominoi
- Ict-ratkaisuissa on tehostamisen varaa
 - valtiolla säästötavoite vuoteen 2015 on 110 milj. euroa
 - uusi tietohallintolaki antaa valtuuksia myös kuntiin ulottuvaan ohjaukseen
- Myös muissa hallinnon kustannuksissa voidaan säästää; esimerkkinä toimitilojen rationalisointi

Tuottavuusohjelman saldo

- Hallinnonaloilla on toteutettu tuottavuushankkeita ja toimenpiteitä siten, että valtion henkilötyövuosimäärä on vähentynyt vuodesta 2005 vuoteen 2010 mennessä yhteensä 5 635 henkilötyövuodella.
 - kuluvan vuoden vähentämistavoite oli n. 1 700 henkilötyövuotta
- Valtion henkilöstötarpeen väheneminen on ollut suuruudeltaan noin 6 500 henkilötyövuotta, kun lisäksi huomioidaan pääosin valtion ja kuntien välillä tapahtuneet tehtävämuutokset (mm. edunvalvonnan siirto kunnilta valtiolle).
- Henkilöstötarpeen vähenemistavoite ilman yliopistoja ja harjoittelukouluja oli vuoteen 2011 mennessä 8 414 henkilötyövuotta.
- Henkilöstön vähentyminen on tapahtunut eläköitymisen kautta
 - tuottavuusohjelmaan liittyviä irtisanomisia ollut n. 200
 - työhyvinvointi valtiolla on pysynyt hyvänä

Tuottavuustoimenpiteitä

- Toteutettuja ja käynnissä olevia tuottavuushankkeita ja toimenpiteitä eri hallinnonaloilla, mm:
 - verotuksen automatisointi ja sähköiset palvelut (esitäytetty veroilmoitus, verokortti verkossa jne.)
 - sähköinen tullaus
 - talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusmalli
 - liikenteen virastojen kokoaminen kuudesta kahteen
 - automatisoidut rajatarkastukset (uutta teknologiaa ja biometriikkaa hyödyntävät automaattilinjat Helsinki-Vantaalla ja Vaalimaalla)
 - aluehallintouudistus (Avi, Ely)
 - Puolustusvoimien erikoissairaanhoidon ulkoistaminen (kumppanuudet sairaanhoitopiirien kanssa)
 - käräjäoikeuksien kokoaminen suuremmiksi yksiköiksi
 - KTL:n ja Stakesin yhdistäminen Terveysten ja hyvinvoinnin laitokseksi

Miksi valtion henkilöstövoimavarojen käytön tehostaminen on tarpeellista?

- Työvoimareservit kapenevat nopeasti väestön ikääntyessä ja työikäisten määrän pienentyessä.
 - Työvoimasta poistuu seuraavan 10 vuoden aikana eläkkeelle vuosittain noin 14 000 henkilöä enemmän kuin uusia nuoria ikäluokkia tulee työmarkkinoille.
 - Valtion tehtävissä ei ole nähtävissä välttämätöntä kasvutarvetta. Sen sijaan kunnissa mm. vanhustenhuollon tarpeet kasvavat.
 - Yksityisen sektorin tarvitsema hintakilpailukykyinen työvoima on turvattava, jotta työ pysyy Suomessa.
 - Työvoiman kysynnän kasvua voidaan hidastaa julkisella sektorilla ja siten lieventää yksityiseen sektoriin kohdistuvaa painetta.
- Myös valtion henkilöstö eläköityy
 - Työurat valtiolla ovat kymmenessä vuodessa pidentyneet loppupäästä noin kahdella vuodella.
 - Tästä huolimatta vuodesta 2010 vuoteen 2020 eläkkeelle jää valtiolta arviolta 27 000 henkilöä.
- Tarvitaan taloudellista liikkumavaraa
 - Toteutunutta henkilötyövuosivähennystä (6 500) vastaava laskennallinen säästö on noin 344 milj. euroa (v. 2010 keskimääräinen henkilötyövuoden hinta valtiolla, 52 965 euroa).

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma

- Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma korvasi tuottavuusohjelman.
- Valmistelu tähtää kehyspäätökseen – toistaiseksi valmistelun organisointi on menossa.
- Tuottavuusohjelman mukaiset htv-vähennyksiin perustuvat säästöt jätetty pohjiin 2012-15.
- Htv-lisäyksiä ei ole hyväksytty – merkittävä poikkeus harmaa talous.
- Iso kysymys: miten valtion henkilöstö kehittyy jatkossa?

Viitekehyksen hahmotusta

- Ennen
 - julkisen sektorin sitoman työvoiman vapauttaminen yksityisen sektorin käyttöön työikäisen väestön vähentyessä
- Entä jatkossa
 - valtionhallinnon oma keino julkisen talouden kestävyysvajeen supistamiseksi (?)
 - millä kustannuksilla valtion tehtävät toteutetaan eli miten hallinnon toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta parantamalla sekä yksittäisten toimintojen ja tehtävien tarpeellisuutta arvioimalla kyetään rajaamaan valtion menokehitystä

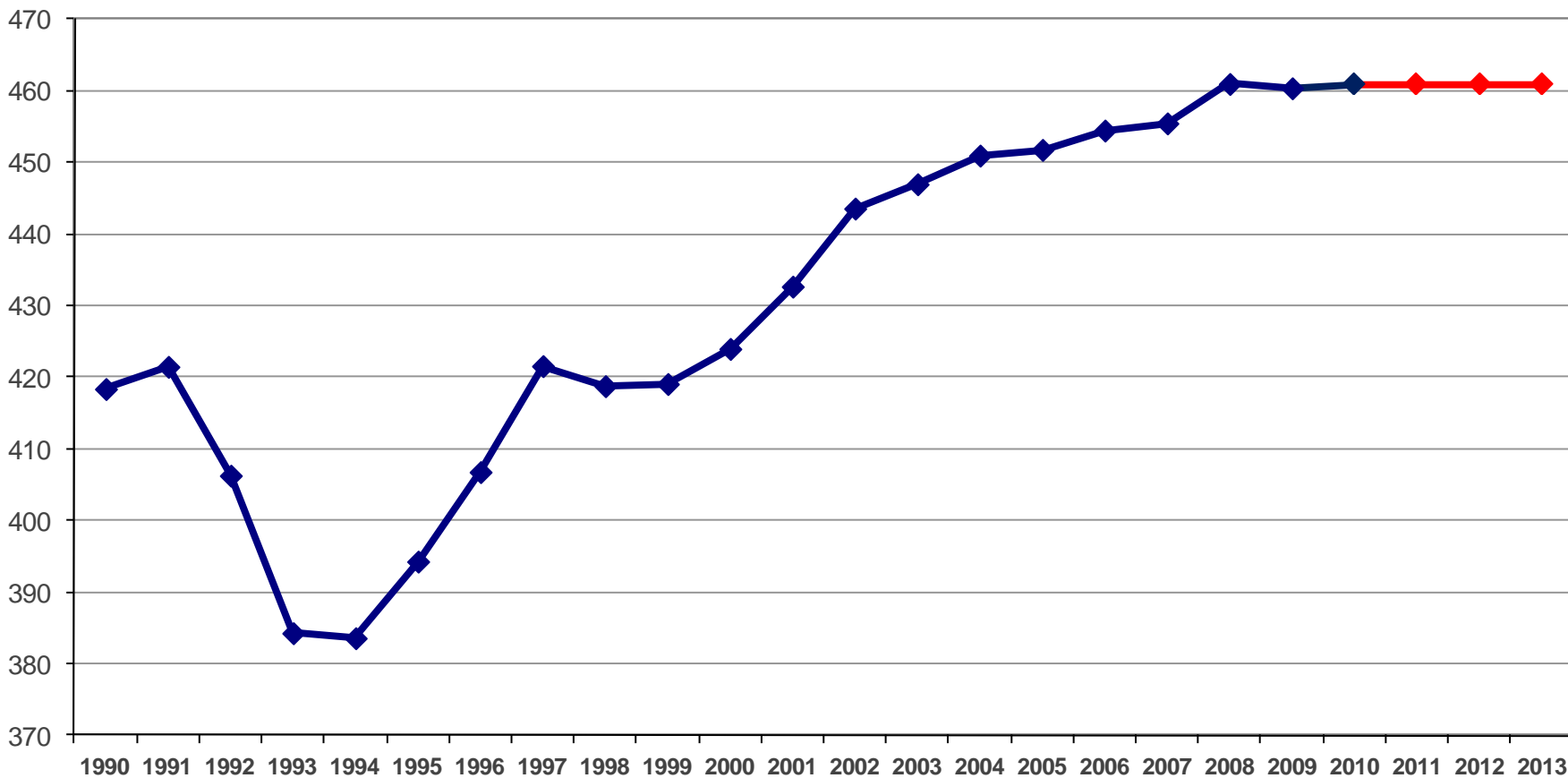
Kasvaako kuntien henkilöstö ?

- Kuntien henkilöstön nopea kasvu on taittunut
 - heikentynyt talouskehitys lienee pääsyy
 - osin johtunee myös rationalisointitoimista (Paras-hanke jne.)
- Kasvava vanhusväestön määrä aiheuttaa jatkossa painetta lisätä hoito- ym. henkilökuntaa

Paikallishallinnon työlliset 1990-2013

1000 henkilöä

Lähde: Tilastokeskus, ennuste VM

Kuntasektorin trimmaus

- Kuntauudistus voi onnistuessaan hillitä kuntasektorin työvoimatarvetta
- Tarvitaan myös
 - toimintatapojen muutoksia (parhaat käytännöt)
 - johtamisen kehittämistä
 - taloudellisen vastuunkannon institutionaalisen aseman parantamista
 - kannustinrakenteiden kehittämistä
 - kuntalaisten omatoimisuuden mahdollisuuksien parantamista
 - kilpailutusmahdollisuuksien hyödyntämistä
 - toimintojen lopettamisia
 - jne.